

LEVASEN TALO

Pohjapiirros Leo Levasen isän kotitalosta,
jonka rakensivat isänisä Vasili ja hänen vai-
monsä Marfa.

Pyhien ihmisten paikka

Levasen-Levosen-Leontjevin suku kalasti Pälläjärvestä nieriää

Mäntyselän pitäjän Pyhäniemen kirkonkylä sijaitsee Itä-Karjalassa Pälläjärven länsirannalla noin sata kilometriä Petroskoista pohjoiseen. Perimätiedon mukaan Pyhäniemi on saanut nimensä siitä, että sen ensimmäiset asukkaat olivat pyhiä ihmisiä.

Maa nousee järven rannasta idästä länteen portaittaisesti siten, että rannalla oli Olokka, siitä noin kilometrin päässä olivat Suvi ja Pappila ja sitten oli Vaara. Kylä oli kaksi kilometriä pitkä asutuksen ollessa järven rannan mukaisesti pohjois-eteläsuunnassa kulkevan tien molemmiin puolin. Etelässä oli Suvi, keskellä oli Pappila ja pohjoisessa oli Hatska.

Pyhäniemessä oli noin 130-140 taloa, joista Suvessa oli noin 50 taloa, Pappilassa oli noin 40 taloa, Vaarassa oli noin 30 taloa, Olokassa oli 8 taloa ja Hatskassa oli 6 taloa. Pyhäniemessä asui noin 150-160 perhettä, sillä useissa tapauksissa sukulaiset jakoivat saman talon. Levaset-Leontjevit asuivat Pyhäniemen keskustassa Suvessa ja siten kylän eteläosassa.

Levaset-Leontjevit ovat keskivarakasta (srednjaki) talonpoikaissukua. Sukunimi oli karjalaisittain Levanen, jota kyläläiset käyttivät, ja venäläisittäin kirjoitettiin Leontjev. Vasili Mihailovitš Levanen-Leontjev syntyi vuonna 1874 (arvio).

Hänen kotitalonsa nimi oli Levanen. Hän oli perheen ainoa lapsi. Kaksi Levasta, serkukset Vasili Mihailovitš ja Pa-

vel (Pauloi) jakoivat Levasen talon siten, että Vasilille tuli yksi kamari ja Pauloille tuli pirtti ja kamari.

Nuoruudessaan Vasili Mihailovitš oli viisi vuotta Pietarissa nahkakaupassa myymässä, kunnes hänen äitinsä, syntyyään Pyhäniemen itäpuolella olevasta Riihenselän Kauttavaarasta (Kaudvaara), vanhetessaan pyysi hänet takaisin kotiin.

Vasili Mihailovitš oli tumma, keskikokoinen ja normaalivartaloineen ja hänellä oli lyhyt parta. Hän oli puhelias, tarinankertoja ja harrasti kalastusta pyytäen verkoilla muikkua ja uistimella pällää eli nieriää, jota Pälläjärvestä oli runsaasti ja josta Pälläjärvi oli saanut nimensä.

Vasili Mihailovitš kulki puoliammattimaisesti laukkukauppiaana Pyhäniemestä pohjoiseen. Hänellä oli Itä-Karjalassa paljon ystäviä ja tuttuja, joiden luona hän yöpyi matkoillaan ja iltaisin kertoi ja kuunteli kuulumisia ja tarinoita. Vasili Mihailovitšilla oli tapana merkitä tärkeitä tapahtumia vuosikalenteriinsa. Hänellä oli kyky nähdä hevosesta sen tuleva elinikä.

Vasili Mihailovitš Levasen vaimo Marfa Ivanovna Teppojeva syntyi vuonna 1880 (arvio). Hänen kotitalonsa nimi oli Omossu. Hänellä oli kaksi häntä vanhempaa sisarta, ikäjärjestyksessä Anna Ivanovna, avioituttuaan Matvejeva, Juho ja Stepan Mihailovitš Matvejevin äiti ja Maria Ivanovna, avioituttuaan Kärnä.

Marfa Ivanovnan serkku, Feodor

Varsan
talli

Saraipotraat

Ivanovitš Teppojev, jota kyläläiset sanoivat Lokaksi, asui Levasen naapurissa samoin kuin Anna Ivanovna Matvejeva asui Levasen naapurissa melkein tien toisella puolella Pyhäniemessä, ja Maria Ivanovna Kärnä asui noin 150 kilometriä pohjoiseen Pyhäniemestä olevassa Särkijärven Hirviniemessä.

Marfa Ivanovna oli tumma, keskikokoinen ja normaalivartaloinen. Marfa Ivanovnan isällä Ivan Teppojevilla oli tapana talvella hevosella tukinajossa ollessaan aamulla töihin tullessaan laittaa lakkinsa puun oksalle ja illalla töistä lähtiessään ottaa lakkinsa puun oksalta. Ivan Teppojev halvaantui, jolloin hänen puheensa muuttui epäselväksi.

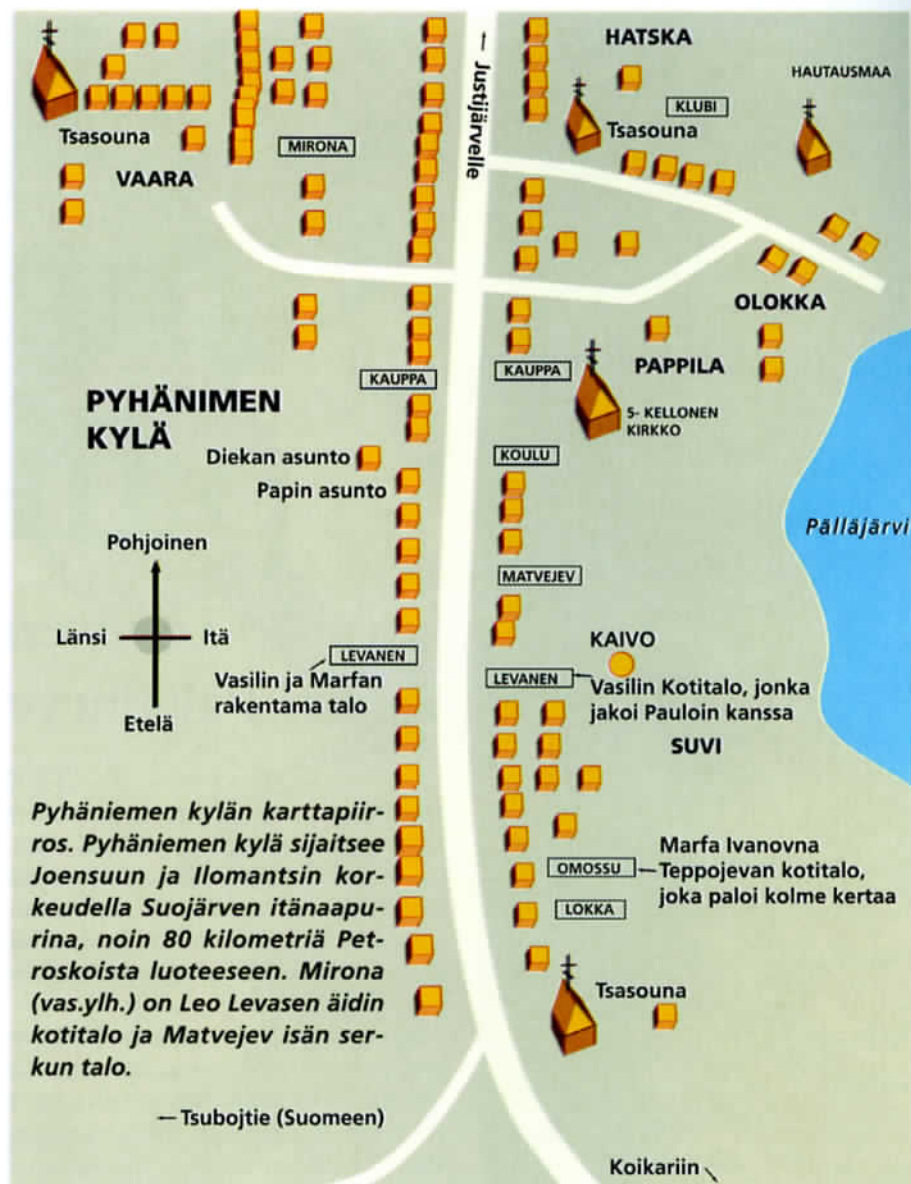
Vasili Mihailovitš tuli kotivävyksi (kotivävyksi) Marfa Ivanovna Teppojevan kotitaloon Omoosuun, koska talossa ei ollut poikia ja vanhemmat sisaret olivat avioituttuaan muuttaneet miestensä taloon.

Omoosu oli palanut kaksi kertaa ennen Vasili Mihailovitšin kotivävyksi tuloa ja paloi kolmannen kerran Vasili Mihailovitšin tultua kotivävyksi. Palo sai alkunsa siitä, että syksyllä talossa pidetyn kokouksen jälkeen joku siihen osallistunut heitti lähtiessään tulitikun tai tupakan talon viereen lehmille kuivikkeeksi varattuun havu- ja sammalkasaan. Tämän jälkeen uusi talo rakennettiin uuteen paikkaan 200 metriä kylän keskustaan eli pohjoiseen päin.

Uusi talo oli vuonna 1907 tai 1908 parusta (hirrestä) rakennettu, maalaamaton ja sen pääty oli itään tielle päin ja uksi (ovi) oli etelään päin. Talon länsipäädyssä oli tanhut (navetta). Talo oli kooltaan noin 55 neliometriä ja koostui pohjoispuolella olevasta noin 35 neliometrin kokoisesta pertistä (pirtistä) ja eteläpuolella olevasta noin 20 neliometrin kokoisesta gornitsasta (kamarista).

Pertissä oli viisi ikkunaa, joista kolme itään ja kaksi pohjoiseen, ja gornitsassa oli kolme ikkunaa, joista kaksi itään ja yksi etelään. Kaikki ikkunat olivat kuusi-ruutuaisia. Pertin nurkassa oli kanankota (kanahäkki). Gornitsan alla oli podvoala (varasto). Tanhuossa (tallissa) oli leävä (navetta) lehmille, toinen leävä vasoille (vasikoille), kolmas leävä lampahille (lampaille) ja konusna (hevostalli).

Tanhuon yläkerrassa oli sarai (heinä- ja olkisuoja), vaateaittana ikkunallinen aitta, jota sanottiin sen vuoksi valkeaksi aitaksi, ruoka-aittana ikkunaton aitta, jota sanottiin mustaksi aitaksi, ja vessa.

Talolla oli kahden talon, Levasen ja Teppojevin viljelysmaat. Lehmiä oli 5-6, hevosia 1-2, lampaita 6-7, pessi, kahtena vuonna sika, kanoja 3-4, kukko, 2 pestykorvakoiraa ja kissa.

Vasili Mihailovitš Levanen-Leontjev ja Marfa Ivanovna Levanen-Leontjeva saivat kuusi lasta, neljä poikaa ja kaksi tyttärtä. Anastasia (Nasti), avioituttuaan Isakova, syntyi vuonna 1898 tai 1899, Jegor (Josa, Yrjö) syntyi 20.4.1900, Aleksandra (Sura), avioituttuaan Butorina, syntyi vuonna 1904, Fedor (Fedja, Heikki) syntyi 22.2.1910, Stepan (Stopa, Toivo) syntyi 11.9.1911 ja Ivan (Vanja, Juho) syntyi 16.3.1917. Nasti ja Sura olivat tummia, samankokoisia ja samannäköisiä, keskimittaisia ja normaalivartalaisia.

Marfa Ivanovna ja hänen sisarensa An-

na Ivanovna sekä Marfa Ivanovnan tytär Sura sairastuivat lavantautiin vuoden 1919 lopulla. Marfa Ivanovna ja Anna Ivanovna kuolivat tautiin samoihin aikoihin ennen joulua 1919 ja heidät haudattiin Pyhäniemessä.

Sura selvisi taudista, vaikka arveltiin äidin, Marfan selviytyvän ja tyttären, Suran menehtyvän lavantautiin. Marfa Ivanovnan kuoltua lapsista huolehti Vasili Mihailovitšin äiti, jota lapset kutsuivat babaksi. Baba kuoli vuonna 1924.

Marfa Ivanovnan kuoltua Vasili Mihailovitš otti toisen vaimon, Uloisista kotoisin olevan Vassin, joka menehtyi pudottuaan vintin portailta. Tämän jälkeen Vasili Mihailovitš otti kolmannen vaimon, Kuutamalahdesta kotoisin olevan ja Soutojärvelle avioituneen sotalesken Jelenan. Vasili Mihailovitš ja Jele-

na saivat yhden pojan, vuonna 1922 tai 1923 syntyneen Mihailin. Marfan lapset eivät pitäneet Jelenaa hyvänä emintimänä eli äitipuolena.

Vasili Mihailovitš sairastui vatsatautiin kesällä 1930. Aluksi tautia hoidettiin kuumavesipulloilla tuloksetta, mutta tämän jälkeen hänet vietiin sairaalaan Mundjärvenlahteen, jossa hän kuoli leikkaukseen 17.8.1930. Heikki ja Juho menivät hakemaan isänsä ruumista sairaalasta Pyhäniemeen haudattavaksi, mutta koska elokuu oli kuuma ja tie huono, niin he eivät uskaltaneet lähteä kuljettamaan ruumista Pyhäniemeen, vaan tekivät arkun ja hautasivat Vasili Mihailovitšin Mundjärvenlahdessa.

Pyhäniemessä Nasti, Yrjö ja Sura kävivät tsaarinvallan aikaisen kuusivuotisen koulun, joka koostui nelivuotisesta kansakoulusta ja kaksivuotisesta jatkokoulusta. Heikki ja Toivo kävivät neuvostovallan aikaisen nelivuotisen kansakoulun, jossa ei enää ollut jatkokoulua. Juho kävi neuvostovallan aikaisen nelivuotisen kansakoulun ja välillä kotona oltuaan kolmivuotisen talonpoikaiskoulukseksi kutsutun vajaan keskkoulun.

Aunuksen kansannousussa 1919 englantilainen Murmanskin legioona valtasi Pyhäniemen, jolloin Yrjö ja hänen serkkunsa Ivan Mihailovitš Matvejev ja tämän veli Stepan Mihailovitš Matvejev liittyivät legioonaan. Sen perääntyessä Murmanskiin Segesassa ja tappion hämmöttäessä he pakenivat Suomeen.

Perääntyvässä legioonassa olosuhteet heikkenivät ja ruuaksikin usein löpsäytettiin sienä. Suomessa Yrjö toimi eri tehtävissä Vibory Woodin laatikkotehtaalla Suojärven Välikylässä, jossa hän asui. Suojärvellä Yrjö ajoi ajokortin. Ajokokeessa oli ratkaisevinta se, pystyikö peruuttamaan kuorma-autolla laudoilla rajattuun tilaan. Vuonna 1928 Yrjö ja Viitanalta kotoisin oleva Anni Judin avioituivat.

Vasili Mihailovitš oli kolme kertaa pidätettynä ja kuulusteltava Porajärvellä sen vuoksi, että poika oli Suomessa. Viimeisellä kerralla vuonna 1928 hänet vietiin veneellä keskelle järveä ja uhattiin hukuttaa, jollei hän suostu lähtemään vakoilijaksi Suomeen.

Vasili Mihailovitš kieltäytyi ja sanoi, että miksi hän lähtisi Suomeen, sillä Suomessa hänellä on vain yksi poika, mutta täällä Karjalassa hänellä on neljä poikaa. Heikki oli kerran pidätettynä ja kuulus-

teltavana puoli vuotta Petroskoissa sen vuoksi, että veli oli Suomessa.

Avioituttuaan Pavel Mihailovitš Isakovin kanssa vuonna 1919 Nasti muutti noin 12 kilometriä Pyhäniemestä itään Pälläjärven itäpuolella olevaan Tiutiaan. Vuosina 1920–1925 Pavel Mihailovitš Isakov ja Nasti Isakova asuivat Suomessa, jossa he eivät kuitenkaan viihtyneet ja palasivat takaisin Tiutiaan. Suomessa olon vuoksi Pavel Mihailovitš Isakov tuomittiin vuonna 1932 kahdeksi vuodeksi vankeuteen ja sieltä vapauduttuaan karkotettiin vuonna 1935 vaimonsa Nasti Isakovin kanssa Montsegorskiin.

Vuonna 1928 Sura meni naimisiin Vladimir (Volodja) Vladimirovitš Butorinin kanssa ja muutti lähellä Novosibirskiiä olevaan Tserapanovskiin Siperiaan. Siellä Volodja oli sovhoosin johtajan autonkuljettajana. Volodja oli ennen avioituttuaan vuosina 1919–1924 Suomessa taksi-autoilijana. Sura kävi konekirjoituskurssin ja oli töissä toimistossa. Tämä työ ei kuitenkaan miellyttänyt häntä ja sen vuoksi hän ajoi ajokortin ja ryhtyi kuorma-autonkuljettajaksi. Tämän työn, auton ajamisen ja etenkin korjaamisen raskauden vuoksi muutettuaan Tserapanovskista Engelsiin Sura meni sairaanhoitajaopistoon ja sieltä valmistuttuaan sairaanhoitajaksi Engelsin sairaalaan.

Vuonna 1928 Heikki lähti vuodeksi metsä- ja uittotöihin pohjoiseen. Talvella 1929–1930 Heikki ja Toivo olivat isänsä kanssa metsätöissä Pyhäniemessä. Heikin lyötyä kirveellä jalkaansa hänen tilalleen töihin tuli Juho. Vuonna 1930 Heikki lähti Siperiaan Tserapanovskiin sovhoosiin töihin ja ajoi siellä ajokortin.

Samana vuonna Toivo lähti metsä- ja uittotöihin. Ollessaan töissä Kantalahden paloasemalla hän ajoi ajokortin. Kantalahdesta Toivo meni metsätöihin Montsegorskiin. Lopetettuaan koulunsa 1934 Juho lähti töihin Tserapanovskiin sovhoosiin, jossa Heikki, Volodja ja Sura olivat töissä ja josta Heikki tuli hakemaan Juhoa Pyhäniemestä.

Matkalle lähdettäessä Heikki esitti, että hän ottaisi passit ja rahat varkaiden varalta. Matkalla Siperiaan Leningradissa Heikki sai malariakohtauksen ja lähti sen vuoksi juomaan teetä. Hän pyysi Juhoa viemään matkalaukut junaan ja sanoi tulevansa pian itsekin junaan.

Heikki joutui kuitenkin malariakohtauksen vuoksi sairaalaan Leningradissa ja Juho matkusti yksin matkatavaroiden kanssa Moskovaan, jossa odotti Heikkiä,

mutta kun tätä ei kuulunut, ajoi raitiotievaunussa jäniksenä toiselle rautatieasemalle ja sieltä junalla Saratoviin, jossa jälleen odotti Heikkiä.

Sairaalasta päästyään Heikki matkusti pikajunalla Saratoviin, jossa Heikki ja Juho tapasivat toisensa. Juhon nähtyään Heikki huudahti, että tavarat varastettiin, jolloin Juho sanoi, että tallella ovat. Heikiltä sen sijaan oli sairaskohtauksen yhteydessä varastettu passit ja rahat.

Heikin esityksestä Juho meni torille ja myi kaksi kangasta, joista saaduilla rahoilla he söivät ja sähköittivät Volodjalle Tserapanovskiin, jotta tämä lähettäisi rahaa. Volodjan lähetettyä rahaa Heikki ja Juho matkustivat Tserapanovskiin.

Koska Juhon passi oli varastettu Heikiltä Leningradissa ja koska uuden passin saattoi saada vain Pyhäniemessä, Juho joutui palaamaan Pyhäniemeen kolhoosiin töihin. Passin saatuaan Juho lähti uudelleen Tserapanovskiin. Sieltä Heikki, Juho, Volodja ja Sura muuttivat johtaja Burkovin mukana Harkovin lähelle olevaan Svatovskin sovhoosiin töihin.

Sieltä Volodja ja Sura seurasivat johtaja Burkovin mukana Sadrinskin autokolhooniin töihin ja Heikki ja Juho menivät Pugatsevin lähellä olevaan Tšapajevskin sovhoosiin töihin. Sieltä Heikki lähti Sadrinskiin Valtion turkis-, riista- ja lintuuyhtiöön autonkuljettajaksi ja Juho lähti lähellä Pugatsevia olevan Tsurinovskin kyläneuvoston sihteeriksi talvella 1935.

Tsurinovskissa Juho tutustui Nikolai (Golja) Sirotenkoon, joka oli kolhoosin kirjanpitäjä. Sirotenkon lähdettyä opiskelemaan kirjanpitoa Tulan yliopistoon Juho ryhtyi hoitamaan myös kolhoosin kirjanpitäjän tehtäviä. Nikolai Sirotenko järjesti, että Juho pääsi tenttimään kirjanpitoa Tulan yliopiston kirjanpito-osaston professoreille.

Kesällä 1937 Juho meni Sirotenkon mukana lähellä Turkin kaupunkia olevalle Perevesinkan maatalouskoneasemalle apulaiskirjanpitäjäksi Sirotenkon ryhdyttyä siellä pääkirjanpitäjäksi. Keväällä 1939 Juho lähti Turkin kaupunkiin maatalouskoneasemalle, koska Turkki oli radan varrella ja siten sieltä oli helpompi ja nopeampi lähteä pakomatalle Suomeen tiedon tultua Heikin ja Volodjan paosta vankileiriltä.

LEO LEVANEN

Levasen suvun tarina jatkuuseuraavassa numerossa